

Socialförsäkringsforskning då, nu och i framtiden - några reflektioner

**Karolinska
Institutet**

Staffan Marklund

Nestor

31 augusti 2012

Vadå nestor?

- Senior professor: en som har anställning efter 67
- Emeritus: avdankad soldat i den romerska armén, pensionerad professor eller biskop
- Nestor: grekisk kung som av Homeros beskrivs som en **vältalig, vis och vördnadsbjudande åldring, ständigt benägen att utan anmaning ge råd (inte alltid nyttiga)**

Socialförsäkringsforskningen för 40 år sedan

Början av 1970-talet:

- "Nytt" socialförsäkringssystem 1955
- Aktiv arbetsmarknadspolitik (Rehn-Meidner)
- Utbildningsreformer

Men också:

- Låg arbetslöshet, snabb strukturomvandling
- Studentrevolten 1968
- Allt fler kvinnor i förvärvsarbete

Samhällsvetenskapens intellektuella landskap, ca 1970

- Kraftig expansion av universiteten, men fortfarande ett relativt litet och slutet elitsystem med 5 universitet (Umeå 1965)
- Radikalisering
- Makroteori – Marx, Weber, Durkheim
- Levnadsnivåundersökningar

Socialförsäkringsforskningens barndom

- Brist på data som kunde belysa välfärdspolitikens effekter före tillkomsten av LNU, ULF, AKU, AMU
- Sociologer, historiker, statsvetare och några få arbetsmarknadsekonomer
- Få internationella jämförelser
- Inga specifika forskningsmedel för socialpolitisk forskning och arbetslivsforskning före Arbetarskyddsfonden 1972 och DSF 1974 (FAS 2001)
- Lågt intresse från det politiska systemet, administration och från media

Socialförsäkringsforskningen idag

- Fler discipliner och perspektiv: ekonomer, jurister, medicinare, beteendevetare, arbetslivsforskare, folkhälsovetare m fl
- Internationell publicering
- Jämförande studier och internationellt samarbete
- Ökad användning av stora individdatabaser/mikrodata
- Mer avancerade analysmetoder
- Ökad precision
 - Longitudinella studier istf tvärsnittsstudier
 - Diagnoser inom sjukfrånvaroforskningen
 - Arbetsmiljövillkor istf yrke

Utmaningar inför framtiden

- Stora förändringar i välfärdssystemen
- Fler står utanför socialförsäkringarnas inkomstbortfallsprincip, ökade inkomstskillnader
- Förskjutning från FK till AF
- Ofullständig statistik för korttidssjukfrånvaron (arbetsgivarperioden)
- Förändringar i diagnospanorama, anställningsformer, migration

Farhågor inför framtiden

- Oro kring användningen av individdatabaser – behov av lagstiftning för forskning på databaser
- Brist på forskningsmedel nationellt, på EU-nivå och internationellt
- Långsiktigt forskningsstöd saknas, forskningsmiljöerna är instabila
- Teoriutvecklingen går långsamt

Framtidens utvecklingspotentialer

- Stort intresse från politiker, arbetsmarknadsparter, administration och media
- Satsningar i forskningspropositionen?
- Ökad forskningssamverkan mellan discipliner
- Fler komparativa studier
- Bättre tillgång till longitudinella individdata
- Enighet om "evidence based science"
- Utvecklingen av ämnet försäkringsmedicin

Framtiden är snart här

